

Designer Christien Meindertsma:
 "De rancher uit Idaho was ontroerd
 en zei: *Thank you for making my
 sheep look so beautiful.*"

Waar alles vandaan komt

Het is haar droom dat we, ooit, precies weten waar alles vandaan komt. Niet alleen ons voedsel, maar ook de dingen die we dragen, gebruiken, om ons heen hebben. "En belangrijker nog, dat je dan van die dingen kunt zeggen: het is goed gemaakt, het klopt, zo hoort het." Daarom maakte Christien Meindertsma een trui van de wol van een schaap waarvan ze de naam en de wei kende. Warm. Behaaglijk. Veilig.

✦ TEKST HETTY NIETSCH ✦ FOTOGRAFIE CHRIS DE BODE

De eindexamenopdracht van de studente Design Academy beantwoordt volledig aan die droom. Ze maakte een trui van één schaap. En via een paspoort met foto kon je ook nog gewaar worden hoe dat schaap er uitzag en waar het rondliep. Het was het begin van het merk Flocks van ontwerpster Christien Meindertsma (1980).

De designer: "De wol van een schaap laten spinnen, is zoiets als een postzegel in een printer stoppen. De spinnerijen zijn berekend op honderden kilo's wol, niet op zulke kleine hoeveelheden. Uiteindelijk vond ik zo'n machine en kon ik de truien gaan maken."

Die trui van dat ene schaap maakt ze inmiddels niet meer – productietechnisch te lastig – maar haar met grote, dikke pennen gebreide kleden, poefjes en kussenovvertrekken zijn nog altijd naar hun oorsprong te herleiden: een schaapskudde, ergens in Nieuw-Zeeland en sinds kort in Nederland.

Het moet een van de succesvolste afstudeerprojecten aan de academie zijn geweest, destijds in 2003. En ze produceert nog een opzienbarend afstudeerproject. Voor zevenhonderd euro

koopt ze op een veiling de oogst van één week Schiphol-marechausseecontrole op. Het is 2003 als Nederland in de ban is van de strijd tegen het terrorisme...

Kilo's messen, scharen, schroevendraaiers, aanstekers, naalden, pinnen en nagelvijlen worden op Schiphol geconfisqueerd en Meindertsma neemt ze mee naar huis, selecteert ze en fotografeert ze. Een wonderlijke verzameling gewone spullen met een diepe lading: op deze manier bestrijden we het terrorisme, hiermee bevredigen we onze behoefte aan veiligheid.

Twee jaar later is daar het wonderlijke fotoboek *Checked Baggage*. Met een lening van een vermogend iemand wordt de collectie ergens in Eindhoven tot een prachtig boek gedrukt. Het boek is zo origineel en bijzonder dat het door de wereldberoemde Engelse fotograaf Martin Parr wordt opgenomen in zijn tweedelige standaardwerk over de beste fotoboeken ooit. Een hele pagina heeft Parr ervoor over om het boek van de jonge studente design aan de Eindhovense academie aan te prijzen.

Uiteindelijk zal het wolproject haar werk in de jaren die volgen gaan bepalen. "Dat schaap kwam op vanuit de gedachte: ik wil weten waar alles vandaan komt en voelen dat het bijzonder is. Als kind herinner ik me het gevoel van het paar nieuwe schoenen dat je aan het begin van de winter kreeg. En hoe bijzonder waren die schoenen! Dat gevoel is verdwenen. Je gaat de stad in, winkelt, koopt, zonder je af te vragen: waar komt het vandaan? Dingen zijn in zekere zin waardeloos geworden. Zo jammer. Bij Nike geven ze geld uit aan marketing terwijl ze ook geld kunnen stoppen in het verhaal van de geschiedenis van het product. "Dus ik had bedacht: een heel mooi verhaal kan ook de marketing zijn. Daar kwam het schaap vandaan. Zo hebben we een trui ontworpen. Schapenwol heeft prachtige eigenschappen. Mooi, zacht en sterk. Je kunt er een piano aanhangen, zo sterk. Het neemt van alle soorten textiel het mooist kleuren op. En het is heel historisch. Het was er altijd al."

Die eindexamenopdracht leverde haar een droomopdracht op. Van een galerie in New York, in het noorden van Manhattan, in een oude Nederlandse boerderij, kreeg ze de opdracht een groot werk van wol te maken. "Ik heb een groot vloerkleed gebreid voor een presentatie. Dat kleed van grote kabelsteken, ➤

Biography

CHRISTIEN MEINDERTSMA

Geboren

Utrecht, 1980

Studie

1992-1998 Koningin Wilhelmina College, Culemborg, VWO

1998-2003 Design Academy Eindhoven, Het Atelier

Tentoonstellingen

2004 Dangerous Goods, Kunsthall, Rotterdam, solo

2005 FLOCKS, Dyckman Farmhouse Museum, New York, solo

Value for Money, Droog Design, Milaan

Dutch at the edge of Design, Fashion Institute, New York

2006 BLACK SHEEP, Kakitsubata gallery, Tokyo

G*E*B*O*R*D*U*R*D, Nederlands Textielmuseum, Tilburg

2007 Evolution Revolution: The Arts and Crafts in Contemporary Fashion and Textile, RISD Museum, Providence

2008 PIG 05049, Kunsthall, Rotterdam, solo

PIG 05049, KK Outlet, London, solo

A touch of green, Droog Design, Milaan

Libraries of Light, Victoria & Albert Museum, London

2009 Design for the Living World, TNC, Cooper-Hewitt National Design Museum, New York

Felt exhibition, Cooper-Hewitt National Design Museum, New York

Super Stories, Design Biennale, Hasselt

Pioneers of Change, Gouvernors Island, New York

Rotterdam Design Awards, Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam

Privé

Vriend

➤ liep door het hele huis heen. Op maat gemaakt. Ja, zes meter lang en anderhalve meter breed. Ik had het voor die expositie gemaakt, maar mensen wilden het houden. Daarna ben ik meer gebreide kleden en poefjes gaan maken.”

Voor ze het wist stond ze met haar gebreide kleden en poefjes in de New York Times. ”Daardoor ben ik in contact gekomen met Nature Conservancy, een soort Wereld Natuur Fonds. Zij wilden tien ontwerpers wereldwijd uitnodigen om met verschillende materialen iets te ontwerpen om die zo onder de aandacht te brengen. Met negen designers waren ze rond. En ze zochten nog iemand voor een kudde schapen in Idaho. Op het juiste moment slaan ze de New York Times open en zien het verhaaltje over mij. Een Amerikaanse mailde mij: ‘You just dropped right out of the sky when we needed you’. Het was geweldig, ik had het ook heel erg gevonden als iemand anders die opdracht met wol had gehad.”

Voor het project reisde ze naar Idaho, schapenland bij uitstek. “In Idaho heb ik een hele kudde laten spinnen en een ontwerp maakt voor kleden die uit allemaal zeshoekige delen bestaan – een groot kleed van allemaal kleine kleedjes, als een kudde.” Afgelopen april werd haar ‘wolwerk’ in New York geëxposeerd, nu niet meer in een oude boerderij, maar in het Design Museum. “Dat was echt een droom, heel chique. Ze hadden het

Die Amerikaanse zei: “You just dropped right out of the sky when we needed you”

zo mooi gepresenteerd: een kamer voor dat kleed, met mijn schetsen erbij in vitrines, de breinaalden. En toen stond daar een man, met een cowboyhoed, uit Idaho. De man van de ranch waar ik had gelogd. Hij was ontroerd: ‘Thank you for making my sheep look so beautiful’, zei hij. Dat was het mooiste aan de hele tentoonstelling, dat die man zo blij was.”

Zijn mensen er gevoelig voor om te weten waar iets vandaan komt?

“Ja, dat is nu echt een trend, en dan vooral wat voedingswaren betreft: wat zit er allemaal in? Van zoiets als kleding is de herkomst moeilijk te bepalen. Op het etiket staat: *Made in China*. Maar dat zegt niets. Waar komt het garen vandaan, hoe is het vervaardigd?

“Ik wil het weten, en ik wil best wat meer betalen. Van heel veel dingen denk ik ook – kijkend naar de prijs – dat kan gewoon niet. Dat is te goedkoop. Zeker als je zoals ik zelf dingen maakt, dan weet je wat de kosten zijn van productie en alles wat daarop volgt. Een trui bij H&M van tien euro: het kan niet zo zijn dat bij de productie van die trui het welzijn van mens en dier voorop heeft gestaan. En dat pretenderen die merken ook niet. Ze zijn er niet mee bezig. Maar wij, als klanten, moeten daar wel mee bezig zijn. We moeten ons bewust zijn van het gegeven dat wij al die spullen kunnen kopen en dragen bij gratie van het feit dat anderen er heel weinig aan verdienen. Jammer genoeg zijn we ons vaak niet bewust van ons bizarre, luxe leven. We vinden het normaal, we zijn ermee opgegroeid. Maar ik vind het niet normaal.”

Als alles in het groot wordt gemaakt, is het logisch dat we er geen voeling meer mee hebben.

“Ja, heel veel handwerk en fabriekswerk zijn weg. Basiskennis over hoe dingen gemaakt worden: ook verdwenen. Het spinnerijje waar ik mijn eerste wol liet spinnen, is naar het buitenland vertrokken. Iemand vertelde me over hoe het vroeger was, in warenhuizen. In het begin zaten handwerklieden dingen te maken en langzaam werden ze naar achter gedirigeerd, de winkel uit: het was chiquer om niet te zien wie het maakte en hoe dat gebeurde. Toen al was de connectie weg, veel vroeger dan ik dacht.”

Zelf moest je de productie van je poefen, kussens en kleden ook uitbesteden.

“Je kunt het niet zelf blijven doen, want dan ben je op een zeker moment drie beroepen tegelijk aan het uitoefenen: ontwerpen, maken, verkopen. Voor de verkoop heb ik nu iets gevonden. Ik heb Thomas Eyck ontmoet, die vroeger bij Koninklijke Tichelaar in Makkum werkte. Elk jaar kiest hij een jonge ontwerper om iets met een Nederlands ambacht te doen. Ik ben voor hem

Meindertsma: “Waarom is niet de hele Hema van de eco-lijn?”

met een touwslager ontwerpen voor lampen en kleden en poefen gaan maken.”

Je zegt: de industrie is verdwenen, het ambachtelijke ook – heb jij iets kunnen terugbrengen?

“In Friesland is een clubje vrouwen aan het werk. En in Rotterdam is binnenkort ook een aantal vrouwen via een klein bedrijfje actief. Het is de tijdsgeest. Vroeger had je grote industrieën en wat kleinere, waar op kleine schaal gewerkt werd. Nu is die hele industrie verdwenen en zijn het alleen nog de kleinschalige bedrijfjes.”

De mensen van je spinnerij zijn belangrijk voor je?

“Ja, je werkt met zo’n bedrijf en dan zijn er altijd een paar mensen belangrijk voor je. Neem die poef die ik maak, die kleur, de mengsels van wolsoorten. Die maken ze speciaal voor mij. Het was iets waar mijn oplage in het begin eigenlijk te klein voor was, maar een iemand zei: ik help jou ermee. Dat is belangrijk.”

“Jammer genoeg zijn we ons vaak niet bewust van ons bizarre, luxe leven”

Wat gebeurt er als je een succesvol ontwerp bedenkt?

“Dat is mooi, maar dan liggen er ook de plagiaatplegers op de loer. Ik word met neppers om de oren geslagen. Dat is een bedreiging. Niet alleen omdat het gekopieerd wordt, maar ook omdat je op iets uitgekeken raakt wat je heel veel ziet, wat gemeengoed wordt, dan gaat de exclusiviteit verloren.” Zelfs een bekend Nederlands warenhuis maakte zich dit jaar schuldig aan namaak. De Hema nog wel, het warenhuis dat op duurzaamheidsgebied zulke andere voorbeeldige dingen doet. Waar kun je anders goedkoop biologisch ondergoed vinden? Het origineel en de nepper leken te sprekend op elkaar. De poef werd uit het warenhuis gehaald en dit najaar stond twee weken lang op de website van de Hema een banner met ‘Excuses aan Christien’.

Ze heeft nog een opvallend werk op haar naam staan: het foto-boek PIG 05049 – een varken dat ze volgde richting slachterij. Ze wilde weten: wat heeft dit varken, eenmaal geslacht, allemaal te bieden en wat hebben wij er allemaal aan? Na een researchperiode van drie jaar vindt Meindertsma 187 producten waarin iets van een varken is verwerkt. Ook hier is alles weer gefotografeerd en ondergebracht in een prachtig fotoboek; we zien plakjes vlees, medicijnen, hartkleppen, zeep, shampoo, blaadjes gelatine, sigaretten – er is allemaal, op de een of andere manier – een stukje varken aan te pas gekomen.

Tegen welke ethische grenzen loop je zelf aan?

“Soms denk ik: je kunt ook géén poef kopen. Het is niet een eerste levensbehoefte. Het ding is voor de sier. In kringen van ontwerpers mag je zoiets niet zeggen. Dan vinden ze: dan kun je net zo goed dood zijn. Ik vind dat zo’n uitspraak niet waar is. Ik vind het interessant om op een andere manier naar ons vak te kijken. Ik zie het niet als een recht om alles maar te kunnen en mogen maken. Philips zet elk jaar drieduizend nieuwe producten op de markt. Hebben we die dan nodig? Dat kan niemand me wijsmaken.”

Ontwerpers worden misbruikt om steeds weer nieuwe versies van producten te maken omdat dat goed voor de verkoop is.

“Ja, dat is zeker zo. Philips heeft een afdeling duurzame ontwikkeling. De HEMA had een eco-lijn. Waarom is niet heel Philips duurzaam? Waarom is niet de hele Hema van de eco-lijn?” ■

www.christienmeindertsma.com
c@christienmeindertsma.com